

Små barn i barnehage - hva sier forskningen?

May Britt Drugli
cand. paed og dr. philos

Kristelig Folkeparti Kvinner
Konferanse i Oslo, 22/1-2011

Faktiske forhold - tall fra 2010 (SSB)

- 79% av norske barn mellom 1 og 2 år er i barnehage
 - En økning på ca. 5000 barn fra 2009
- 85% av ettåringene er i barnehagen mer enn 40 timer pr. uke
- STATUS: norske småbarn er i barnehagen og de er der mange timer

Konsekvens

- Vi bør derfor være opptatt av å sikre GODE barnehager til småbarna – mer enn å ha fokus på OM de bør være der
 - De ER der allerede
- Viktig å bruke det som finnes av forskningsbasert kunnskap for å sikre god barnehagekvalitet for små barn

Barn og miljø i samspill

- Hvert barn er forskjellig og påvirkes ulikt + påvirker sine omgivelser ulikt
 - Sårbarhet
 - Robusthet
- Barnehagen som risiko og beskyttelsesfaktor

Viktig for små barn

- Emosjonell utvikling – et sentralt tema 0-2 år
- Små barn har et sterkt biologisk forankret behov for tilknytning
 - Grunnleggende trygghet eller utrygghet etableres
- Erfaringer fra samspill med nære omsorgspersoner
- Kan knytte seg til flere voksne

Foreldre og barnehage

- Foreldrene er de viktigste tilknytningspersonene
 - **Størst betydning på kort og lang sikt**
- Personalet i barnehagen blir også "betydningsfulle andre"
 - **Foreldrene må kjede barnet sammen med personalet**
 - **Overføre trygghet fra en relasjon til en annen**

Behov for trygg base

- For at små barn skal være trygge og ha det bra må de ha en base å orientere seg ut fra og vende tilbake til
 - I barnehagen må personalet være denne basen
 - Når barnet blir redd, frustrert, har det vondt osv – aktiveres tilknytningsatferd
 - Krever en sensitiv voksen som forstår barnet og tolker barnets signaler riktig
 - Trygge barn går til og fra sin base ved behov
 - Skifter mellom utforskning - nærhet

Hva sier forskningen om effekt av tidlig barnehageopphold?

Referanser står i: Drugli (2011), Liten i barnehagen

STRESS

- Studier fra de siste 10 årene har påvist at små barn kan bli stresset av å være i barnehage
- Stresshormonet cortisol
 - Beredskap for å takle utfordringer
 - Vanlig utvikling i løpet av en dag
 - Utvikling hos små barn i barnehage

Stress, forts

- Ikke full oversikt over langtidsvirkninger av forhøyet cortisolnivå
 - Redusert immunforsvar?
 - Stressrelaterte atferdsvansker?
 - Depressive plager i tenårene?

Stress, forts

- Mest stresset
 - Engstelige barn
 - Barn med et vanskelig temperament som lett kommer i konflikt med personalet
 - Barn i store barnegrupper (over 14 barn) og grupper med stor aldersspredning

Stress, forts

- Stressnivået hos små barn synker når de går fra stor gruppe til smågruppe-aktivitet
 - **MEN:** bare hvis de der er sammen med en voksen som de har en positiv relasjon til

Stress, forts

- God barnehagekvalitet reduserer stress
 - Hvis kvaliteten på barn-voksen relasjonene er god
 - Når barn er sammen med voksne de liker og er trygge på, er cortisolnivået normalt
 - Negative relasjoner mellom barn og voksen skaper stress også i høykvalitets barnehager

Stress, forts

- Norsk studie
 - Mange små barn blir slitne av å være i barnehagen – dette ser både foreldre og personal
 - Dette kan være et synlig tegn på stress hos barnet
 - Mer slitne utover uken og på dager der det skjer noe ekstra

Fysisk helse

- Motorisk utvikling, høyde, vekt og aktivtetsnivå påvirkes positivt når små barn fra risikobelastede familier er i barnehage
- Små barn får mer forkjølelse og ørebetennelse av å være i barnehage
 - Men ingen negative langtidsvirkninger
 - God hygiene reduserer sykdom

Kognitiv utvikling

- Barnehage fra 2-3 år synes optimalt for kognitiv utvikling
- Størst effekt for barn fra risikofamilier og større effekt ved bedre barnehagekvalitet
 - Fremmer god skolefungering

Språklig utvikling

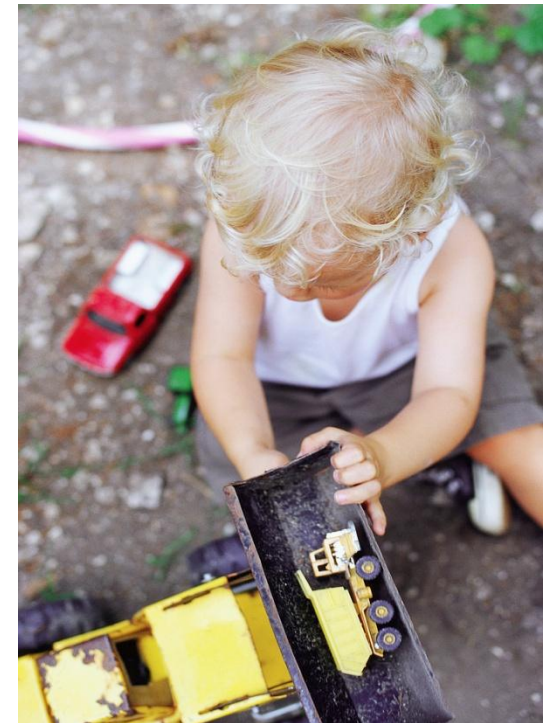
- De fleste studier viser bedre språklig utvikling hos barn som har vært i barnehage fra de var små
 - Gjelder særlig barn som fra belastede familier

Sosial utvikling

- Blandede funn
- Noen studier viser at barn som begynte i barnehage som små har en bedre sosial utvikling enn andre barn – varer også ved 15 år
 - Små barnegrupper og få barn pr. voksen
 - Omsorgsorientering og fleksibel oppdragerstil hos personalet
 - Sterk vektlegging av selvstendighet – svekker den sosiale utviklingen

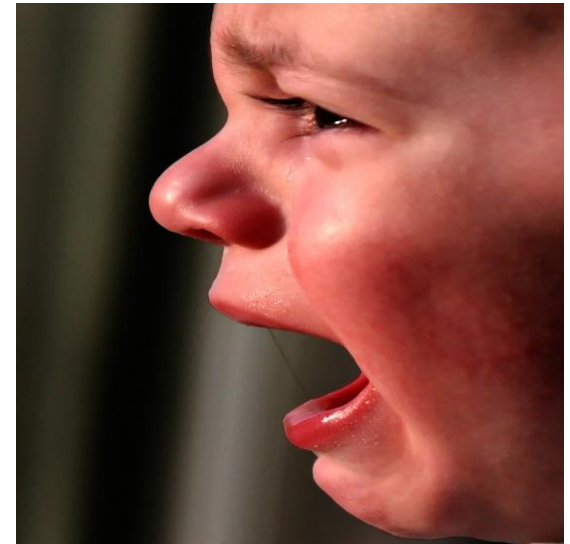
Sosial utvikling, forts

- Mange studier viser imidlertid ingen sammenheng mellom barnehageopphold og sosial utvikling
 - For eksempel: samme nivå av sosial fungering ved 2 års alder og i 3. klasse = barnehage ingen effekt

Atferdsvansker

- Mye utenlandsk dokumentasjon på at barn som begynner tidlig i barnehage er i økt risiko for senere atferdsvansker
 - Trass, uro, aggresjon, bråk
 - Ikke alvorlige atferdsvansker
- MEN: foreldrenes oppdragelse betyr mest

Atferdsvansker, forts

- Noen få studier finner IKKE sammenheng mellom tidlig barnehageopphold og senere atferdsvansker
- En studie viser at barn som er hjemme – og som opplever dårlig omsorg, har det høyeste nivået av atferdsvansker
- Risiko for atferdsvansker større for noen barn under noen betingelser
- Risiko reduseres når barnehagen har god kvalitet
 - Få barn i gruppen og god oppfølging/omsorg

Omsorgssvikt

- En oppsummeringsrapport (Cochrane, 2009) viser at for barn som lever med omsorgssvikt, gir barnehageopphold gode effekter
 - IQ
 - Atferd
 - Skoleprestasjoner
 - Langtidseffekter i voksen alder (jobb, sosioøkonomisk status, kriminalitet, tidlig graviditet)
 - Men det er også studier som viser at barnehage ikke nødvendigvis kompensere for dårlig omsorg

God barnehagekvalitet for små barn

- Det er samspillet mellom personal og barn som gir barnehagen konkret innhold og kvalitet for de yngste barna
- Sensitiv og stimulerende omsorg tilpasset barnet = helt sentralt
- Problemet: relasjonskvalitet varierer blant personalet

Relasjonskvalitet

- Samspillskvaliteten i barnehagen øker med barnets alder
 - Tyder på at de yngste barna ikke alltid får den omsorgen de trenger i barnehagen

Relasjonskvalitet, forts

- Samspill mellom barn og voksen er langt bedre når det er maks 3 barn pr voksen
 - Antall barn gir store utslag på voksnes væremåte mot hvert barn
 - Hva når åpningstidene strekkes og det er 1-2 på jobb deler av dagen
 - 38% av personalet er ”meget sensitiv” når de samspiller med 1 barn
 - 17% når de er sammen med 2 barn
 - 8% når de er sammen med 4 barn
- Overvurderes personalets relasjonskompetanse?

Relasjonskvalitet, forts

- Relasjonskvalitet kan utvikles
- Evne til sensitivitet og vilje til å ta ansvar for relasjonen er sentralt

Oppsummering av forskningen

- Det er mye vi ennå ikke vet
- Barnehager er ikke enten bra eller ikke bra for små barn
 - Ikke ett svar som gjelder for alle
 - Fremmer noen barns livskvalitet – påfører andre barn belastninger
 - Mange faktorer på ulike nivå virker sammen
- Barnehagens kvalitet betyr uansett mye, særlig for barn som begynner tidlig og har lange dager

- Foreldrene betyr alle mest for barns utvikling
 - også for de fleste barn som har vært lenge og mye i barnehage

Oppsummering, forts

- Bare gode barnehager er bra for små barn
- Barnehagekvalitet for de yngste barna betyr først og fremst gode relasjoner til personalet
 - Krever gode rammebetingelser = et politisk ansvar - og engasjert personale med høy omsorgskompetanse

